

Különös Toldalék.

Nr. 1.

A' Magyar Kurir 37-ik darabjához.

A' Bourboniai Dynastia, avagy uralkodó Ház Eredetéről, Frantzia Országban való uralkodásáról, 's annak sok renbéli Viszontagságairól.

C. Julius Római Császár uralkodása előtt száz esztendőekkel, sok nemzetbeli lakosok, nevezetesen Gallusok, Rómaiak, Németek, Normannusok és Brittusok költözvén ki hazájokból, Európának Rhone folyóvíz, az Alpes hegyek, és a' Közép Tenger közt fekvő részében telepedtek le, a' kik időjártával a' házasság, kereskedés, és egymással való társalkodás által egymással egyesítettvén egy nemzetté lettek, és mivel a' Gallusok a' több nemzetbeli lakosoknál számosabbak, fehéresebbek, tekintetesebbek, és hatalmasabbak voltak, köz megegyezésből, mindnyájan Gallusoknak kívánták magokat nevezetni.

Idővel a' Górmániai népek győzedelmet vévén Frantzia Orzágnak egyéb lakosinn, a' *napnyugoti Gothusok* azon földnek Loire folyóvíz, és Pyrenéus hegy közt fekvő részében; a' *Eurgundasok*, a' Rhone és Aar folyóvizek közt; a' *Britanniai Szőkevények* Gallianak északi tengeri partjai mellett, a' leg győzedelmesebb német nemzetek Gallianak középső részében telepedtek le; *Chlodio* a' Frankusoknak igen híres vezérek az Alsó Rhénus és Somme folyóvizek közt fekvő részét foglalták el; *Merovéus*, hihetőképen a' *Chlodio* fia, és a' Merovingica Dinastiának törzsöke a' Seine folyóvízig, az ő unokája *Childerich* a' Loirig terjeszkedtek ki, végtére ennek unokája *Clodovich* (Clodovéus) egész Frantzia Országot felszabadította a' Római Birodalom szolgálatja alól.

Ezen idő pontjától fogva sok dynastiák uralkodtak Frantzia Országban, ugymint: 1) a' *Merovingi* 486-ik esztendőől fogva 752-ikig — 2) A' *Carolingica* 752-ik esztendőől fogva 987-ikig, melly *Pipinuson* kezdődött, és *Rudolf* Burgundiai Hertzen végződött — 3) A' *Capet Hugo* Dynastiája 987-ik esztendőől fogva 1328-ik esztendeig. Eza' Dynastia három ágra szakadt, ugymint a' *Capetingire* mint legöregebre, a' *Valésaira*, és *Bourbonaira*, mint legifjabra. Az első vagy a' legöregebb 987-ikben kezdett uralkodni; a' második avagy a' Valésiai, 1328-ban; a' legifjabb, ugymint a' Bourboniai 1589-ikben, és 1793-ikban szakadt félbe.

Ennek a' Bourboniai Dynastiának törzsöke *Hugo Capet* Párisi és Orleánsi Gróf volt, és annak a' *Hugónak* a' fia, kit a' 10-ik században *Ludovicus Transmarinus* Frantzia Király sok jeles hadi tetteiért Burgundiai és Aquitaniai hertzeggé tett vala. Ez a' nagy hős édes anyja születésének helyéről és ősi örökségéről *Bourbon* városáról Bourbonnak kívánta magát nevezetni, és mivel e' azon országban legnevezetesebb embernek tartatott, a' Carolingi Dynastiából való utolsó Frantzia Királynak *V. Lajosnak* 987-ik esztendőben esett halála után, Nyonban Frantzia Királynak választatott, és még azon esztendőben Rheimsban, az oda való igen híres Érsek *Adalbert* által fél is kenettetett.

Ebből a' *Hugo Capet* familiájából két dynastiák vették eredeteket, ugymint a' *Valésiai* 's a' *Bourboniai*, és hol az egyikből, hol a' másikkól választatott az uralkodó. Az elsőbb, tudniillik a' Valésiai Dynastiából valók *III. Henrikben*, 1589-ik

esztendőben elfogyván, egészen a' Bourboniai Dynastiára háromlott a' Frantzik Királyság, és legelső Király volt *IV Henrik*, a' Frantzia nemzetnek elfelejthetetlen Királya. — Ez a' Bourboniai Dynastia *Robert Clermonti* Hercegtől, és a' Bourboniai Barónátus örökösétől *Beatrikstól* vette eredetét, kinek első szülött fiát *Lajost II Károly* Fr. Király Bourboniai Hertzeggé, s egyszersmiad Frantzia Országi Pairsé, az az, olly fő rendű és méltóságú úrrá tette, a' kik a' Királyi Koronát illető dolgokban ítélő bírák voltak. — A' Valesiai Dinastiából való utolsó Fr. Királynak *III Henriknek* (a' ki elsőben Lengyel Országi Király volt) halála után *Robert Clermonti* Grófnak unokái ültek a' Fr. Királyi székbe, és a' mint fellyebb megjegyeztem, *IV Henrik*, a' kit *Nemzet barátjának* neveznek a' Historikusok, volt a' leg első, a' ki ebből a' Dinastiából azon méltóságra emeltetett; ő volt az, a' ki édes anyja testvérbátyjának *Antal* Navarrai Királynak halála után azon Országot Frantzia Országgal össze kaptolta, magát Frantzia és Navarra Országok Királyának nevezte (Rex Galliae et Navarrae), s ezea időtől fogva minden Bourboniai Házból való Királyok azon nevezettel éltenek; ő volt az, a' ki a' maga testvér ötsét *I Lajost* Condei hertzeggé tette, és ezen idő szakaszától fogva két fő lineák voltak a' Bourboniai Dinastiában, úgymint a' Királyi és a' Condei.

A' Királyi línea *XIII Lajos* két fiában ismét két ágra oszlott fel, az elsőbb ágból való volt *XIV Lajos*, és ennek maradéki. Első fia volt a' nevezett *XIV Lajos*; a' második *I Filep*, a' ki Orleánsi Hertzeggé tétel. Ennek unokája volt *Lajos Filep* az úgy nevezett *Egalite Filep*, a' ki a' Frantzia Királyságra nagyon vágyakozván leg nagyobb előmenetelesítője volt a' Frantzia utolsó revolucziónak és leg főbb oka a' XVI. Lajos Király halálának. Atyafiúi gyűlölségének avval fizette meg az árát, hogy 1793-ik esztendőben, Novemb.

6-ik napján ő is guilotiníroztatott Párisban.

Néhai XVI. Lajosnak két testvér ötséi voltak, úgymint, *Lajos Stanislaó Xavier* volt Provinciái Gróf, és a' XVI Lajos fiának XVII-ik Lajosnak halála után, 18-ik Lajos név alatt sokaktól választott Fr. Király, és *Károly Filep* Artéziai Gróf, a' mostani Frantzia Országban történt nagy változás után Monsieur, és azon Országnak testvér bátya jelen nem létében Regense és Generál Lajtnantja. — A' bátya, tudniillik 18-ik *Lajos* 1755-ik esztendő November 17-ik napján született, felesége is volt, úgymint, *Mária Josefa Victor Amadé* Szárdiniai Király leánya, kítől semmi maradéki nem lévén, a' testvér ötsére a' mostani Monsieurre az Artéziai Grófnak, s ennek fiára az Angoulemi Hertzegré, *Lajos Antalra* fog a' Frantzia Királyság szálanai. Ez a' Hertzeg vette el néhai XVI. Lajos Királynak és Mária Antonia Auszriai fő Hertzeg Asszonynak leányát *Mária Trésia Surlottát*. Ez a' szerentsetlen Fejedelem asszony, a' ki Párisban, 1778-ik esztendőben, Decemb. 19-ik napján született, a' Tempeli fogházba záratott, hanem a' következett esztendő December 20-ik napján onnan kibotsáttatott, Bazel mellett az Auszriai meg hatalmazott Commissariusoknak által adatott, onnan Bétsbe hozatott, és itt való rövid lakása után édes atya testvér ötséhez, a' mostani 18-ik *Lajos* Frantzia Királyhoz Mituba ment, és 1799-ik esztendő Junius 10-ik napján mostani férjével az Angoulemi Hertzeggel össze házasított.

XVIII Lajos mostani uralkodó Fr. Király még 1791-ik esztendőben elhagyta Frantzia Országot, és Lille Gróf nevezet alatt, hol Veronában, hol Svéviában, hol Auszriai Flandriának Blankenburg nevezetű városában mulatott. Onnan, 1798-dik esztendőben, Kurlandjának nevezetes városába Mituba ment, onnan 1801-ben Warsaubá, 1804-ben Svécia Országba Kal-

márba, onnan a' Mitau szomszédtságában fekvő Blankenfeldbe, a' honnét 1807-ik eszt. Memel és Karlskrona városokon által Angliába keresett és talált is magának menedek helyet.

Felesége *Mária Jozefa Louisa*, III. Victor Amadé Szardiniai Király leánya, 1790-ik esztendőből fogva Turinban élt, onnan Csehországba Budweisba ment, onnan *Lille* Grófné nev alatt, 1798-ban Mitaubá, 1801-ik esztendőből fogva, hol Pymontban, hol Holsatzia városában Sebirensében, hol a' Waldecki-Grófságban helyheztetett Wildungeni kastélyban, a' honnan 1803-ikben Töplitzbe ment, onnan Warsaubá, onnan Blankenfeldbe, végtére 1807-ik esztendőben Angliába, és ott másfél esztendővel ennekelötte meg is halt.

Testvér öttse *Károly Filip*, ennekelötte Artésiai Gróf, most pedig *Monsieur* (így neveztetik mindenkor a' 2-ik Királyi Hercege), a' ki 1757-ik esztendőben Oct. 9-ik napján született, 1796-ik esztendőből fogva Skotziának fő városában Edinburgban élt, a' hol a' régi Skotziái Királyoknak palotájában, az úgy nevezett *Holy-Roo-Hause*-ben lakott, s minden esztendőben 150000 font sterlingből álló penziót vett az Angliái Kormánysektől (egy font Sterling a' mi pénzünk szerint 11 forintra megyen). Ennek felesége is a' *III. Victor Amadé* Szardiniai Királynak leánya *Maria Trézia* volt, de a' ki meghalozván két férfi magzatot hagyott maga után, úgymint az *Angoulemi* herceget *Lajos Antalt*, a' ki Augustus 6-ik napján 1775-ik esztendőben született, és *Károly Ferdinánd* Berri herceget, a' ki 1778-ik esztendőben, Januárius 24-ik napján jött e' világra.

A' Bourboniai Dynastiának ezen rövid, és a' jelen való igen nevezetes időpontjához alkalmaztatott rövid leírásából meg lehet ítélni, melly igen régi familiától,

t. i. a' 10-ik században élt és uralkodott *Hugo Capét*től vette legyen az eredetét, és hogy a' Bourboniai Házból származott és most életben lévők igen sok nem érdemlett viszontagságokon mentek legyen által, mellyeknek előbeszéléssel az időt tölteni nem akarván, egyedül *XVIII Lajos* most uralkodó Frantzia Királyt kívánom a' M. Kurir tisztelt olvasóival megismertetni, s végre azt is megmagyarázni, kik legyenek azok az Európai uralkodó Fejedelmek, a' kik a' Bourboniai uralkodó Házból vettek eredeteket.

Egy öreg Frantzia Generális, a' ki néhai *XVI* és *XVIII Lajos* Királyoknál, és a' Bourboniai Házbeli több Printzeknél kedvességben volt, és mint Oberster a' *Conde* Hertzeg ármádáját kommandirozta, következő módon festette le *XVIII Lajost*, és a' több Bourboniai házból való Princezeket: *XVIII Lajos*, úgymond, a' tudományokat és szép mesterségeket mindenkor szerette, és valamin a' Tudósokat, úgy a' nagy mestereket is bletsülte s bldogítani kívánta. A' régi és újabb nemzetek törvényeinek tanulásában eleitől fogva gyönyörködött. Az ő politicumai principumai a' leg jobh esmérteken, és az emberi nemzetnek leg buzgóbb szeretetén fundáltattak. Az ő Angliában való lakása ötet a' maga principumaiban még jobban megerössítette, és azon kormányzás formáját kütönösen szereti, melly a' közönseges szabadságot, a' magánosoknak látor-ságokat, s egyszersmind az Országlóknak hatalmát védelmezi. E' mellett igen jámbor, emberséges, nyájas és emberszerető, a' dolgokban mélyen belátó. Azoknak a' sok szerentsétlenségeknek lekességes eltűrése, mellyeket Frantzia országlól lett kibújdosásától fogva szenvedett, azt bizonyítja, hogy ő a' szerentsével mértékletesen fog élni. Vallásában is igen kegyes, és buzgó, de távol van a' két színöségtől, e' mellett a' bölts embert illető vallásbéii

türedelmet igen Betsülli. Az illy uralkodó Fejedelem az alattavalóknak nem Királya, hanem édes atya szokott lenni.

Az *Angoulemi* Hercege, az *Actéziai* Gróf, vagy mostani Monsieur első szülött fia, néhai *XVI Lajos* Királynak, és *Mária Antonia* Királyné leányának *Mária Trézia Sarlottának* férje, maga szelidsége és nyájassága által mindezen szeretetét megnyerte. Ez Bourdeauxban (olvasd Burdóban) buzgó szeretettel fogadtatott, kiváltképen arra való nézve, hogy a Lord *Wellington* és a F. Marsal *Sault* armádája közt Bourdo mellett esett vetekedésben igen szíves hajlandóságot mutatott a Frantziák eránt az által, hogy midőn egy Anglus katoná egy Fr. katonát szinte agyon akarta vónavágni, a Princz erre borúlt, és pais gyanánt lévén nékie, őtet a haláltól meg mentette, s magát meg sebesítettnei engedte.

A Berri Heczeg *Károly Ferdinánd* a mostani Mousieurnek, a volt *Artésiai* Grófnak 2-ik szülött fia, a leg szorosabb értelemben is nagy hős, kinek vitézi bátorságán, és a régi Frantzia vitézeket illető nyájasságán méltán lehet bámulni, a ki ezen symbolumot választotta magának: *Isten, betsület, és a Dámák*. Az őtet ékesítő vitusokhoz járul az ő jó szíve. Midőn a *Condé* Hercege armádájánál szolgált, igen szorossan vigyázott a fenyítéknek fenntartására, és midőn egyszer egy hadi tisztet haragjában ártatlan létére megpirongatta volna, így szóltott nékie: „Nem volt szándékom egy betsületes embert megsérteni; itt én Princz nem vagyok, hanem csak Frantzia Nemes ember, ha az urat megértettem, ha töllem elégtélt kíván, kész vagyok akármillyent adni.“

A 2-ik Frantzia Királyi ágból való Hercegek a 14-ik *Lajos* Király testvér ötsénének *I. Filepnek* maradéki, az úgy nevezett *Orléánsi* hercegek, a kik egész 1793-ik esztendeig mindenkor örökségül bírták

a nevezett *Auréliai* hercegséget és báróságot. Utolsó Hercege volt *Lajos Filep József*, a ki 1747-ik esztendőben Aprilis 13-ik napján született, 1792-ik esztendőben nevét megváltoztatta, s magát *Egalité Filepnek* hívattatta, 1793-ik esztendőben Novemb. 6-ik napján, Párisban a Jakobinusok által guillotinirozottatott. — Ennek *Louisa Mária Adelheida Pentheira* hercege asszonytól öt gyermekei maradtak, úgymint 1.) *Lajos Filep Chartresi* Hercege a ki 1773-ik esztendőben született, és mint Fr. General 1793-ik esztendőben Dumorrierrel Frantzia Országból kiszökött. — 2) *Antal Filep* Montpensieri Hertzege. — 3) *Eugénia Adelheida Louisa*, az *Angoulemi* hercegeknek eljegyzett mátkája, született 1770-ik esztendőben. — 4) Gróf *Beaujolais*, (olvasd *Bojolé*) szül. 1779-ik esztendőben. — 5) *Eugen Adolf Lajos*, született 1789-ik eszt. Ezek a Frantzia hercegek a Fr. revoluzió alatt minnyájan kiköltöztek hazájokból, és ki ez, ki amaz Országban élt, a külső Fejedelmeknek kegyelmekből.

[A többit a jövő posta napon].

Kár volna elmellőzni azt, hogy a midőn a közelebb múlt Aprilis 24-ikén az egyesült seregek és Páris városa közt a levelezés elkezdődött volna, a Blankenstein-Huszár regementének egyik vitéz Fő Hadnagya *Karátsonyi György* (Tokajfi) Songi nevű városból, melly Páristól 39 mérföldre fekszik, 17 óra alatt ezt az útát mint Kurir megjárta.

Jobbitás. — A 36-dik számú M. Kurir 200-dik levelén a Betsi tikkely alatt ezeket: Leopold Rendje Ritterének, — így kell olvasni: Leopold Rendje Ritterét ugyan ezen Rendnek Komendátorává kinevezni.